

**КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА САМОВІЛЬНЕ
ЗАЙНЯТТЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ТА САМОВІЛЬНЕ
БУДІВНИЦТВО**

Буртин Вадим Віталійович, курсант навчально-наукового інституту підготовки кадрів кримінальної міліції Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук *Смаглюк О.В.*

Особливу увагу наша держава приділила захисту права власності, зокрема, на землю. Особливий захист прав на землю пояснюється тим, що земля, згідно із ч. 1 ст. 14 Конституції України, є основним національним багатством.

Актуальність дослідження зазначеного питання зумовлена, зокрема, тим, що аналізований злочин є доволі поширеним. Так, за ст. 197-1 КК України за 2007 звітний період (рік) було зареєстровано 144 злочини, 2008 р. — 357, 2009 р. — 279, 2010 р. — 238, 2011 р. — 281, а станом на 20.11.12 р. — 144.

Так у КК України, який набув чинності 1 вересня 2001 р., на відміну від КК УРСР 1960 р., не було спеціальної норми, яка б передбачала відповідальність за самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво. Відсутність кримінальної заборони цих дій спровокувала масові випадки самовільного захоплення землі.

Але й після встановлення кримінальної відповідальності за самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво проблема незаконних заволодінь земельними ділянками залишається складною, оскільки дані випадки є далеко непоодинокими. Все це зумовлює необхідність наукового дослідження та аналізу кримінальної відповідальності за самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво.

Метою наукового дослідження є вивчення та аналіз кримінальної відповідальності за самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво.

Об'єкт дослідження — сукупність суспільних відносин, пов'язаних з самовільним зайняттям земельної ділянки та самовільним будівництвом.

Предмет дослідження — кримінальна відповідальність за самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво.

Основні результати наукового дослідження висвітлені у збірниках тез доповідей, що видані з нагоди дня конференції 11.04.13 р., а також на веб-сайті «Юридична думка» (www.law-opinion.blogspot.com).

Досвід регламентації відповідальності за передбачений злочин має глибоке історичне коріння, веде свій початок з перших етапів розвитку української державності і закінчуючи сьогоденням.

Розрізняють певні групи детермінантів, що впливають на породження цього злочинного явища, найголовніші з них: економічні, соціальні, політичні та ідеологічні.

Аналіз практики застосування судами ст. 197-1 КК України свідчить, що близько 70% винних звільняються від кримінальної відповідальності. Це дає підстави стверджувати про недотримання судами такого принципу кримінального права, як невідворотність кримінальної відповідальності.

Крім того, всі ці обставини сприяють функціонуванню тіньового ринку нерухомості та проявам корупції у сфері земельних відносин і містобудівної діяльності.

Проведене комплексне наукове дослідження дозволяє дійти наступних висновків та висловити певні пропозиції, метою яких є підвищення ефективності застосування ст. 197-1 КК України:

1. Встановлення кримінальної відповідальності є соціально обумовленим кроком законодавця, що відповідає історичним, нормативно-правовим, міжнародним та детермінуючим чинникам криміналізації.

2. Основним безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого ст. 197-1 КК, є суспільні відносини власності на землю, які забезпечують власникові можливість володіти, користуватися та розпоряджатися земельною ділянкою, а землекористувачеві — можливість використовувати земельну ділянку на власний розсуд та у своїх інтересах. Управлінські земельні відносини є додатковим обов'язковим об'єктом злочину, передбаченого ст. 197-1 КК України, а суспільні відносини, які охороняють встановлений порядок будівництва будівель чи споруд на земельній ділянці, слід вважати додатковим обов'язковим безпосереднім об'єктом злочинів, передбачених ч. 3 та ч. 4 ст. 197-1 КК України.

3. Викладення ч. 3 ст. 197-1 КК України відбулося з порушенням принципів криміналізації та правил законодавчої техніки, що може призводити на практиці до неоднакового юридичного трактування та відповідно призведе до неправильної кваліфікації. З метою усунення цих недоліків, вважаю доцільним змінити ч. 3 ст. 197-1 КК України, виклавши її в наступній редакції: «Ті ж дії (самовільне зайняття земельної ділянки), поєднані з будівництвом».

4. Всебічний аналіз ознак об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 197-1 КК України, свідчить про те, що суб'єктивній стороні самовільного зайняття земельної ділянки та самовільного будівництва на ній притаманна лише умисна форма вини.

5. Враховуючи велику суспільну небезпеку організації групових дій, спрямованих на самовільне зайняття земельної ділянки, пропоную доповнити особливо кваліфікуючою ознакою ч. 4 ст. 197-1 КК України: «Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені щодо

земельних ділянок особливо цінних земель, або організація групових дій, спрямованих на самовільне зайняття земельної ділянки».

6. Враховуючи тенденції практики, вважаю доцільним доповнення ст. 197-1 КК України частиною 5, яка буде передбачати спеціальний вид звільнення від кримінальної відповідальності за самовільне зайняття земельної ділянки за чітко визначених КК України умов та підстав.

ГЕНДЕРНЕ НАСИЛЬСТВО

Моркотун Ольга Василівна, студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри кримінального права і криміналістики навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Раєцька Л.В.*

Гендерне насильство – це різновид агресивної поведінки, використання сили на основі ознаки статі – від словесних образ і погроз до фізичних побиттів та примусу [10, с.34]. Цей вид насильства – значно більше, аніж сексуальний напад і зґвалтування. Воно в основному коріниться у нерівних правових відносинах, що сприяють поляризації відмінностей між статями. Хоча гендерне насильство може відбуватися в публічній обстановці, воно значною мірою коріниться в позиції припустимості до насильства в сім'ї, в суспільстві та в державі, призводячи до гендерного дисбалансу та дискримінації за статевою ознакою.

Демократичні перетворення, на шлях яких стала і наша країна, зумовили посилення уваги урядових структур до питань гендерної рівності, інтегрування гендерних підходів у всі сфери суспільного життя. Уряд України взяв на себе міжнародні і національні зобов'язання щодо дотримання принципу рівності між жінками і чоловіками. І особливу увагу суспільство має приділити гендерному насильству, випадки якого, на жаль, далеко непоодинокі в нашій країні.

Сім'я є головним місцем насильства. Вона готує своїх членів до життя в суспільстві, закладає гендерні стереотипи, гендерний розподіл праці. В сім'ї відбувається насильство фізичне (фетицид, інфантицид), сексуальне (зґвалтування, інцест,) і, понад усе, психологічне. Від психологічного або емоційного насильства страждає величезна кількість жінок. Часто воно буває непомітним для оточуючих, але може набувати навіть більш страшні і обурливі форми, ніж насильство фізичне. Це може бути обмеження свободи, примусові шлюби, які влаштовуються сім'єю без згоди жінки, позбавлення їжі, позбавлення медичної допомоги, різноманітні погрози, постійні образи і зневага. Ще однією формою гендерного насильства в сім'ї є прямий контроль жіночої сексуальності: примусові аборти і примусові вагітності.

Але потрібно також зазначити, насильство в сім'ї не можна повністю ототожнювати з гендерним насильством, або насильством у ставленні до